

PŘES DUKLU I ODSOUZENÍ - VZPOMÍNKA K NEDOŽITÉMU JUBILEU

Letos uplynulo 100 let, kdy se 14. února 1923 narodil kryrský občan pan Vladimír Synek. Rodák z Novin Českých na Volyni na území dnešní Ukrajiny, kde prožil se svými rodiči a sourozenci dvacet jedna let, v letech 1944–1945 příslušník 1. československého armádního sboru Ludvíka Svobody, v letech 1956–1957 nespravedlivě odsouzený na 25 let komunistického vězení v tzv. „Staňkovickém procesu“ jako nepřítel družstevního hospodaření, můj otec.

Jeho životní osudy byly natolik zajímavé, že je najdeme na jednom z padesáti panelů putovní výstavy Svazu Čechů z Volyně jejich přátel „Cestou 1. československého armádního sboru“ mezi příběhy takových hrdinů bojů u Dukly, jako byli generálmajor Richard Tesařík, plukovník Jaroslav Perný nebo válečný veterán Bedřich Opočenský. V roce 2021 vydala historička a místopředsedkyně Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel Mgr. Dagmar Martinková, Ph.D., knihu příběhů Čechů na ruské, polské, sovětské a ukrajinské Volyni „Na pozvání cara“. Velice si vážím toho, že v kapitole o perzekuci volyňských Čechů zejména po únorovém převratu v roce 1948 a následných politických procesech s bývalými příslušníky Svobodovy armády prezentovala právě příběh pana Vladimíra Synka.



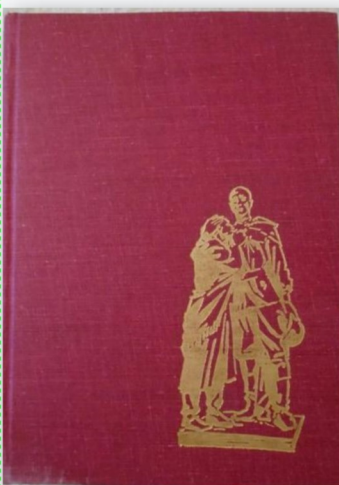
Vladimír Synek se narodil v zemědělské rodině Antonína a Anny Synkové rozené Tenglerové v Novinách Českých na Volyni. Jeho dědeček Jan Synek patřil ke spoluzakladatelům obce, v roce 1870 přišel na Volyň z obce Prádlo u Nepomuku. Měl tři bratry a dvě sestry.

Vychodil obecnou školu v Novinách. Otec brzy zemřel, a tak se už od dětství musel věnovat práci v hospodářství. V roce 1938 nastoupil do učení do zámečnické dílny pana Anděla a vyučil se zámečníkem. V roce 1942 zemřela i matka, a proto musel z dílny odejít pracovat do zemědělství. O usedlost a pole se starali spolu s bratry Václavem a Antonínem. Starší bratr Josef se oženil a sestra Antonie provdala, sestra Anna zemřela velmi mladá. V dubnu 1944 hned při první příležitosti a dobrovolně vstoupil do Československé armády, jednotka 1. samostatné čsl. tankové brigády, 3. tankový prapor v SSSR pod velením generála Richarda Tesaříka. Po prodělaném výcviku se zúčastnil bojů: Krosno, Dukla, Nižný Komárnik, Sohrau, Loslau, Ratiboř, Moravská Ostrava, Olomouc až do Prahy, byl zraněn v boji u Dukly 29. 9. 1944 střepinami do pravé ruky. Obdržel vyznamenání: Československý válečný kříž z roku 1939, Československá medaile Za chrabrost před nepřitelem, Československá vojenská pamětní medaile, Sovětská medaile Za vítězství nad Německem. V čs. zahraničním vojsku sloužil do konce května 1945. Od 1. 6. 1945 vykonával

mimořádnou činnou vojenskou službu ve Vojenské skupině Žatec až do prosince 1945 a v hodnosti rotného byl 8. 12. demobilizován. Bratři Antonín, Václav a Josef rovněž dobrovolně vstoupili do Československé armády a všichni tři přišli o život na podzim roku 1944 při osvobozování Československa v Karpatsko – dukelské operaci v krvavých a velmi těžkých bojích u Dukly a Machnówky. Vladimír jako jediný z bratrů Synkových boje na Dukle přežil. K uctění památky padlých volyňských Čechů byl v roce 1951 vybudován ve Staňkovicích u Žatce Pomník obětem 2. světové války a mezi jmény 48 vojáků, většinou občanů volyňské obce Noviny České a obcí blízkých jsou uvedeni i Josef, Antonín a Václav Synkovi. V 1. československém armádním sboru bojoval také manžel jeho sestry Antonie Jaroslav Libovický (1913–1977). Jeho bratranec Vladimír Libovický (1906–1984), který jako baletní mistr a překladatel působil od roku 1939 ve Švýcarsku, byl příslušníkem československých vojenských jednotek ve Velké Británii v bojovém nasazení spojař TB. Jako zázrakem a jenom díky zdravotnímu posudku známého lékaře se nestal obětí perzekuce vojáků západní fronty v rámci politických procesů, které probíhaly po Únoru 1948. většina zahraničních vojáků rozhodl zůstat v Československu a usadil se ve Staňkovicích u Žatce, kde mu byla přidělena hospodářská usedlost jako náhrada za majetek na Volyni.

Začal zde soukromě hospodařit nejprve sám a později se svou manželkou volyňskou Českou Emilií Malou, se kterou se oženil v roce 1948. Narodily se jim dvě děti: Marie v roce 1949 a Antonín v roce 1953. V roce 1951 vstoupili do JZD, kde oba několik let pracovali. Ale zemědělské družstvo začalo mít brzy těžkosti vyplývající z chyb jeho vedení a museli se najít nepřátelé družstevního hospodaření. Státní bezpečnost obvinila pět mladých zemědělců ze Staňkovic. V roce 1956 ve vykonstruovaném procesu byl Vladimír spolu s manželkou odsouzen na 25 let vězení s umístěním do jednoho z nejtěžších čs. komunistických vězení v Příbrami. Vladimír zde pracoval jako dělník, později jako svářeč a zámečnický na úpravě rudy a byl podmíněčně propuštěn 9. 11. 1965. Obě jejich malé děti byly svěřeny prarodičům, kteří je vychovávali celých deset let. Po návratu z vězení zůstal pracovat jako zámečnický v Uranových dolech v Příbrami až do odchodu do důchodu v roce 1981. Usadil se u rodičů své manželky v obci Běsno a později se přestěhoval k synovi do obce Kryry u Podbořan. Bylo mu 47 let, když v roce 1970 ovdověl. Jeho koníčkem zůstala práce, i v důchodu pracoval jako brigádník, vypomáhal v zemědělství, zahradničil, houbařil a radoval se ze svých pěti vnoučat. Plně rehabilitace v roce 1991 se nedožil, zemřel náhle 29. 8. 1990 ve věku 67 let.

RODINA SYNKOVA OČIMA HISTORIKA



Smutný osud rodiny na Volyni je zaznamenán i ve známém několikadílném sborníku vzpomínek „Dukla věčně živá“. Spoluautor knihy Ing. Václav Šírc, historik volyňských Čechů, který se zabýval osudy vojáků na frontě, sbíral jejich vzpomínky a příběhy. Vzpomínka je zaznamenána v kapitole „Štědrý večer na Volyni“.



Paní Marie Čonková doplnila vzpomínku zmiňovaného autora o další své poznatky a historická bádání. Vyhledala další archivní informace o osudech dvou chlapců, které rodina Synkova ilegálně skrývala tři čtvrtě roku ve svém domě na Volyni v roce 1943/44. Bohaté informace budou součástí druhého dílu Sborníku vzpomínek pamětníků. První díl byl vydán městem Kryry před třemi lety. (poznámka redakce KR)

EPILOG

Tři dorůstající bratři Toník, Věna a Vláda osiřeli. Zemřel jim otec a po dvou letech za ním matka. Hospodařili doma na statku sami a z nutnosti vykonávali doma všechny ženské práce. Jako všichni mladí lidé, vyrůstající bez dohledu rodičů, byli snad poněkud lehkomyšní. V jádru však zůstali poctivými českým kluky. U nich našli úkryt zběhové z německé organizace TODT, Češi ze staré vlasti, Bohuslav Badal a Alois Hauk. S nimi rázem pak i vstoupili do čs. armády. Když Rudá armáda osvobodila Volyň, byl jeden z bratří oprávněn zůstat doma na statku jako hospodář, jelikož na něm nebylo více nikoho. To se však bratři mezi sebou nemohli nijak dohodnout, který z nich má zůstat doma. Všichni tři chtěli do armády. Nepohodli se tak. Statek nechali pánu Bohu a všichni tři vstoupili do naší armády, Toník a Věna se stali samopalníky, byli hoši živí a neposední jako rtuť. Vláda jako zámečník byl přidělen k tankistům. Dukla. Nesčetné útoky a protiútoky, samopalníci stáli mezi prvními. Není mezi nimi zbabělců. Toník a Věna jsou stále pospolu v jednom družstvu. Přesun na nový úsek fronty. Jednotka se dostává na minometné palby nepřítele. Toník i Věna jsou současně zasaženi. Jeden padl na místě, druhý zemřel příštího dne na brigádní ošetřovně v Poljance. Přežil válku jen Vláda. Pomstil své padlé bratry, jak to dokazuje medaile Za chrabrost na jeho hrudi.



Zpracovala: Marie Čonková

Použité prameny: Ing. Václav Širc – Štědrý večer na Volyni (Dukla věčně živá) a Bratři Synkové (upraveno), Mgr. Dagmar Martinková, Ph.D. – Na pozvání cara, Marie Čonková – Sborník vzpomínek pamětníků, Jan Benda – Opomenutí hrdinové, databáze Vojenský historický ústav, vzpomínky rodiny Aloise Hauka – Horáka

Fotografie: archiv autora

Vzpomínku svému otci, panu Vladimíru Synkovi, u příležitosti nedožitého jubilea, věnuje také jeho syn Antonín.

Trpký osud svých rodičů vyhledala jeho rodina v letech 2011/2012 v Archivu bezpečnostních složek, Národním archivu, Archivu Vězeňské služby ČR a v archivech lounského okresu. Na těžké životní chvíle vzpomínali i pamětníci.

Pan Synek své dětské vzpomínky na dobu, kdy jeho rodiče postihl krutý politický proces ve Staňkovicích, označovaný také jako "Akce P5", zaznamenal v knize "Dopisy za katrem", která vyšla již jako druhé vydání.

O naději a víře:

*...to víte, člověk musí vydržet
všechno, ta touha vrátit se ke svým
dětem je ale silná,
ovšem my se také jednou vrátíme a
všechno si dáme do pořádku...*

*Národní archiv Praha, Vladimír Synek,
z neodeslaného dopisu rodině*

Vladimír Synek

nar. 14.2.1923
zem. 29.8.1990

VZPOMEŇTE S NÁMI,
DĚKUJEME!

Antonín Synek a vnučky